

Η ανεκπλήρωτη γλώσσα

Χάρης Βλαβιανός «Διακοπές στην πραγματικότητα», εκδ. Πατάκης, σελ. 126, τιμή: 11,50 ευρώ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΡΤΙΝΟΥ*

» Ένας φθινοπωρινός άνεμος ανοίγει τα φύλλα του τελευταίου βιβλίου του Χάρη Βλαβιανού, «Διακοπές στην πραγματικότητα». Ένας άνεμος που αφάνει στο κεφαλόσκαλο του πέτρινου σπιτιού, το «φύλλο της πραγματικότητας». Ένα ανησυχαστικό σημάδι στην ασφάλεια αυτού του καταγωγικού σκηνικού, (Bachelard), που το εγείρουν οι λέξεις, εύθραυστες πάντα στον όποιον άνεμο. Γιατί αυτή είναι η θέση του ποιητή, μια θέση ανυπόφορη: «Όπου και να σταθείς το ίδιο αόρατο σκηνικό / η ομορφιά σωρεύει γύρω σου / εικόνες και λέξεις φθαρμένες...», «λέξεις κάθιδρες και εξαντλημένες», λέξεις που αναγγέλλουν τι άλλο απ' τη σιωπή τους. Η ποιητική γλώσσα δεν είναι η γλώσσα του κόσμου, η γλώσσα του νοήματος, αλλά αυτή η απονοσία του κόσμου, το κενό των αναπαραστάσεων του. Είναι μια γλώσσα που έρχεται από αλλού, απ' Έξω, θα έλεγε ο Φουκώ, και μεταγγίζει κάτι απ' την κενότητα του. Μία ενόραση που πυρπολεί τον κόσμο, όλα τα δάση των σημαίνοντων του, που ενσπείρει τη σιωπή, τη σιγή του κόσμου, την απόσυρσή του. Το δώμα της γραφής μεταγράφει τον κόσμο, απομυζεί την ουσία του και εγκαθιστά την ακύρωση του. Κάθε λέξη είναι κι ένας κοσμικός θάνατος, κάθε ονοματοδοσία και μια απώλεια του πραγματικού. Το παρόν αυτού του δωματίου είναι το φίλτρο της ποίησης, ο πίνακας των μυστικών της συνδέσεων. Ο κόσμος όλος γίνεται μια ανάμνηση, ένα παιγνίδισμα σκιών. «Παρατήρησε με προσοχή / τα αντικείμε-

να που σε περιβάλλουν / (λουλούδια, βιβλία, φωτογραφίες), παρατήρησε τα / καθώς αιωρούνται ναυαγικά / μέσα στη μεταφυσική τους αθωότητα. / Δεν είσαι βέβαιος ότι υπάρχουν...» μπροστά σ αυτή την αποπραγματοποίηση των πραγμάτων η ποιητική γραφή γίνεται ένα σημείο αποκωδισμού. Ο ποιητής δείχνει το πράγμα με τη λέξη και το πράγμα έχει γίνει ήδη η λέξη. «Αφού είναι Μάιος / γιατί τα δέντρα γύρω μου είναι γυμνά;» Η μη ταύτιση της λέξης με τον κόσμο. Ένα παράλληλο σύμπαν. Ένα κατοπτρικό σημείο όπου το είδωλο του κόσμου απολύει τη ζωτική του ουσία, την καταγωγική του αναφορά και μετεωρίζεται σ αυτό το άπειρο των κατοπτρισμών του. Γι' αυτό και το ποίημα εν τέλει μένει μια ανεκπλήρωτη γλώσσα, μια αδύναμη σιωπή. «Να το! Κοίτα! / Ποιο; Που;» Στο δώμα της γραφής οι σκιές των πραγμάτων είναι ανεντόπιστες, έξω από τα σχήματα που τις προβάλλουν. Σκιές που δεν έρχονται απ' έξω αλλά απ' το Έξω, το Έξω του κόσμου, αυτό το αόρατο και το ανεπίπλωτο που τον διαπερνά. «Ένα άλλο βέλος ακολουθεί πάντα το βέλος του Ζήνωνα / αυτό που το διαπερνά και το σκίζει στα δύο». Ένας διπλάσιος που δεν επαυξάνει αλλά ακυρώνει τον κόσμο. Το ποίημα υπο-μένει αυτή την απώλεια, το κενό των αναπαραστάσεων της. Μια κενότητα που διαχέεται σε όλη την κλίμακα του Λόγου, σε όλον τον πυρήνα της Αλήθειάς του. Οι λέξεις πια δεν έλκουν τις καταγωγές τους, οι λέξεις Είναι. Γεννήματα της γλώσσας, αντιγραφές του κόσμου, αυτή

Η ποιητική γλώσσα δεν είναι η γλώσσα του κόσμου, η γλώσσα του νοήματος, αλλά αυτή η απονοσία του κόσμου, το κενό των αναπαραστάσεων του. Είναι μια γλώσσα που έρχεται από αλλού, απ' Έξω, θα έλεγε ο Φουκώ, και μεταγγίζει κάτι απ' την κενότητα του

η «έρημος του πραγματικού», (Zizek). «Στην άκρη του γυμνού δωματίου ένα φέρετρο. / Ένα φέρετρο στην άκρη του γυμνού δωματίου. / ένα φέρετρο. / Στην άκρη. / Του γυμνού δωματίου». Ότι αφάνει πίσω της αυτή η άμωπτης των λέξεων: γυμνές, παγωμένες μορφές, αυτόπτες μάρτυρες της κοσμικής εξαφάνισης. Υπάρξεις μιας αδιάφορης ανωνυμίας, που δεν ανταποκρίνονται στις επίγειες εκκλήσεις. Οι αναπαραστάσεις τους δεν επενδύουν αλλά εκθέτουν τον κόσμο, τον εκθέτουν στη γυμνότητά του, στον ξενικό ορίζοντα μιας συνθήκης, μιας γλωσσικής συνθήκης, που καθιστά το πραγματικό μια λανθάνουσα ανάμνηση, μια ανυπόφορη προοπτική. «Έχεις δικιο: είμαι ένας ακρωτηριασμένος / που εξακολουθεί να του πονάει το κομμένο τον χέρι». Η απώλεια και η επανένωση του πραγματικού μέσα στο ποίημα είναι αυτή η πλάνη της γραφής, η χαριστική της βολή. Όσο και αν το ποίημα θέλει τη πραγματικότητα να συνηγορεί στην τελειότητά του, αυτή πάντα θα του διαφεύγει και αυτή η απώλεια θα είναι και η καταγωγική του συνθήκη. Στο ποίημα «Λευκές νύχτες του Τολστόι», διαβάζουμε τα τελευταία του λόγια: «Εξαιτίας της / η ψυχή μου θα βασανίζεται στην Κόλαση / μαζί με αυτήν της Άννας». Ο Τολστόι εγκαταλείπεται στην επινοημένη του ηρωίδα. Όπως ακριβώς αυτοσυστηνόνταν ο Φλωμπέρ στα παρισιανά καφέ: «Εγώ είμαι η Μαντάμ Μποβαρύ». «Πεθαίνει», ο ποιητής Γέπτε, «το 1939 στη Γαλλία. Στο πλευρό του βρίσκονται η Τζόρτζ και η φίλη του Λαίδη Ντόροθι Έντλελεν». Ο Έπτε πάντως, λίγο πριν κλείσει τα μάτια, είδε «δεκάδες πνεύματα και όμορφες Ιρλανδές νεράιδες» να τον καλούν κοντά τους. Ο ποιητής ενώ πρώτα παρέδωσε όλον τον κόσμο στον αφανισμό του τώρα καταδύεται κι αυτός, ως ο τελευταίος άνθρωπος, στα μαύρα νερά και της δικής του εξαφάνισης. Αφάνεται μόνος και ανίσχυρος στους οικείους του αναδιπλασιασμούς. «Σ' ένα παρόν επιτελους δικό σου, / παρόν υπαρκτό, / όχι επινοημένο / για τις ανάγκες άλλης μιας προβλέψιμης μεταφοράς, / τη βλέπεις να έρχεται / με σταθερό βήμα προς το μέρος σου. / Μπορείς πάλι να προσφέρεις τ' όνομα της, / ν' απλώσεις το χέρι να την αγγίξεις, / να εγκαταλείψεις το ποίημα στην αντίρρηση σιωπής του- / ν' αρχίσεις να ζεις». Ματαίως. Το όνομα της δεν θα προφερθεί ποτέ. Το ποίημα θα 'χει φροντίσει γι' αυτό. «Ανάμεσα στην τέχνη και τον κόσμο», παρότρυνε φιλόνητο ο Κάφκα, «πάρε το μέρος του κόσμου». Δεν το πήρε.

Leximata.blogspot.com

